

**IVAN
CAMPLIN –
POMUREC
LETA 2001
str. 2**

**NAREČJE JE
DEL MOJE
PRIPADNO-
STI
str. 8**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 18. aprila 2002 * Leto XII, št. 8

Volitve za nami – volitve pred nami

7. apriliša smo na Madžarskem volili, štimali. Ne vejm, kak ste vi bili s tejm, dapa dja sam kuman čakala, ka naj gnauk že pride te den pa konec bau predvolilne kampanje. Vej pa dva mejseca smo skurok nika drugo nej gledali po televiziji, poslušali po radioni, šteli po novinaj, samo tau, kak ena stranka (párt) ogenj plüva na drugo stranko. Eni so nas postršüvali, ka bau, če pride skrajno desničarska stranka Csurke na oblast (hatalomra), drugi so nam v oči metali, če svoj glas damo za levico, te komunistarge nazaj pridejo. Vsi so pa na vólko obečavali. Če je ena stranka kaj obečala, te je druga za en den ali dva eške več obečala. Tau obečavanje bi ranč nej takša velka baja bila, vej pa tau vsepovsedik tak delajo, v drugi rosagaj Evrope tó. Samo tau, ka obečajo, naj probajo držati tó.

Vekša baja je po mojem tau, ka je ta polarizacija, razdeldjenost družbe že tak daleč prišla, ka se prausni lidje, steri so se s politikov, kak sami pravijo, nigdar nej spravljali, začnejo koriti zavolo toga. Pajdaške, sodelavci, držine se svajüvlejo zavolo toga. Tau bi nej smeli pozabiti, ka so volitve vsakšo štrto

leto, mi pa moramo vküp živeti, vküper delati vsakši den. Vidite, zavolo toga sam tó trno čakala den štimanja.

Vse agencije za javnomnenske raziskave, stere so pred volitvami tau mejrile, stera stranka kelko procentov dobi na štimanji, so se vujznile. Vsakša je tak vöprinesla, ka de največ mejla koalicija Fidesz-MDF. Eške tista agencija tó, stera je pravla, ka de najmenje razločka med Fidesom pa socialisti, je tau pravla, ka de najmenje dva procenta. Ene agencije so celau tak zmejrile pa vözračunale, ka de Fidesz za devet-deset procentov več

emo v prvom krogi. Gda so 7. apriliša večer gledali, kak so nej dobro računali, kak so nej zavadili rezultat, so se sami tó čüdivali pa začnili tomačiti, zakoj je tak. Kak so pravli, trno dosta lidi je sploj nej stelo odgovarjati na njina pitanja. En tau tisti, steri so pa dali odgovore, so je pa ali prejkličili ali so se pa premislili pa svoj glas dali na drugo stranko, nej na tisto, stero so njim povedali. S tejm so se tó branili, ka prej takšoga ipa, gda tak dosta lidi dé štimat, je težko naprej povedati pa vözračunati, sto kelko dobi.

Volilna udeležba (választási részvétel) je rejsan trno

viska bila, skurok 72 procentov volivcov je slau volit. Telko je eške nigdar nej bilau, na prvi svobodni volitvaj je udeležba bila 69-procentna, na slejdnjij, 1998. leta pa samo 56-procentna. Če so rejsan vse stranke tak pravle, ka so trno vesele, ka je tak dosti lidi slau štimat, je tau zatok za velke stranke baukše bilau.

Največ t. i. mali strank je nej moglo vküppobrati telko glasov, (5 %) ka bi prišle v parlament. V rosagi smo si zdenili pa vendar si je Evropa tó zdenila, gda je vidla, ka so lidgé na Madžarskom dun telko trezini pa svoj glas ne dajo skraj-

nim (szelsőséges) strankam. Tak so nej Csurkini mičpovci pa nej Thürmerovi komunistarge nej prišli v parlament.

Zdaj trno tak vögleda, ka mo naslednja štiri lejta meli tri stranke v madžarskom parlamenti (pravzprav štiri, če koalicijo Fidesz-MDF vzememo za dve stranki). Koalicija Fidesz-MDF je dobila malo več kak 41 procentov, socialisti (MSZP) malo več kak 42 procentov, na tretjom mesti so svobodni demokrati (SZDSZ), steri majo 5,5 procentov.

Sto de rejsan gvino, zmag, je eške nej odlaučeno. Drugi kraug volitev, steri bau 21. apriliša, je eške pred nami.

Mi v Porabji drugoga kroga nemo meli več. V našom volilnom krošlini – es se drži Vasvár, Körmend, Monošter, Óriszentpéter pa okaulica – je že v prvom krogi gvino, zmag, Zsolt Németh, poslanec Fidesz-MDF-a.

S tem, ka bi manjšine na Vogrskom tó leko (moralé) meti svoje poslance v parlamenti, so se stranke pred tejm volitvami (tó) nej dosta spravljale.

Marijana Sukič

V Ljubljani z živo besedo

Porabski Slovenci dostokrat mamamo takšno čutenje, ka nas v Sloveniji malo poznajo, spolpa v srca Slovenije, v Ljubljani. Tau je to istina, ka največ stikov, največ sodelovanja mamamo s Prekmurjem že zavolo jezika to.

racijah in v kulturnem snovanju manjšine. Toda tudi v Sloveniji je zavest o obstoju porabskih Slovencev zelo mlačna, celo eminentni slovenski politiki in drugi javni delavci v svojih nastopih največkrat ome-

javnost porabskih Slovencev na splošno veija, da je to ljubiteljska kulturna dejavnost, ki pa ob ohranjanju ljudske kulture oziroma ustvarjanju novih vrednot na odru ima tudi dodatne naloge. Kulturna društva nudijo dober teren za ohranjanje in razvijanje jezika.

Amaterska kulturna dejavnost je bila sicer dokaj razširjena med Slovenci ob Rabi tudi pred ustanovitvijo Zveze, toda bila je precej enolična, kajti zajemala je le folklorno in pevsko področje. Dejavnosti, kjer bi se jezik – bodisi porabsščina, bodisi knjižna slovenščina – uporabljal kot sredstvo, skorajda ni bilo. Torej je bi-

Zatok smo pa bili veseli, ka smo na pozvanje Svetovnega slovenskega kongresa 6. aprila leko pokazali en tau naše kulturne dejavnosti v Ljubljani. Gđa smo tau gostovanje pripravili na Slovenski zvezi, smo se tak odlučili, ka v programi naj sodelujejo skupine, stere ustvarjajo na odru. Tau sta bili lutkovna skupina osnovne šole Gornji Senik pa Gledališka družina Nindrik-indrik.

»Porabski Slovenci smo se

skozi mračna stoletja zgodovine ohranjali in preživeli s pomočjo naše kulture. Naša porabska slovenska govornica, eno najbolj arhaičnih slovenskih narečij, je preživela in živi še danes, žal res samo pri srednjih in starejših gene-

najo samo Slovence v Italiji in v Avstriji, kar nas prav tako žalosti.

Zveza Slovencev si je že ob svoji ustanovitvi zapisala med najvažnejše naloge spodbujanje kulturne dejavnosti med porabskimi Slovenci. Za kulturno de-

lo potrebno kulturno dejavnost razširiti na lutkarsko in gledališko področje. Trenutno deluje v Porabju enajst kulturnih skupin, med temi sta dve odrasli gledališki skupini in otroška lutkovna skupina,» je povedala v uvodu Marijana Sukič.

Gledalcom, istina, ka ji je nej bilau trno dosta, se je vidla tak igra lutkovne kak gledališke skupine, če so rejsan samo na pau razmeli naš domnji slovenski gezik. Radi so poslušali ženski kvartet pa Lacina Korpiča to.

Marija Kozar je pripravila malo etnološko razstavo, vopostavila svoje kejpe, fotografije, posaudo lončara z Verice, rauže za korine s pa-

Ivan Camplin - Pomurec leta 2001

Soboški radio Murski val je konec lanskoga leta že 11. zbiru Pomurca pa Pomurko leta. Prva lejta je tak bilou, ka so poslušalci sami zbirali, deset dni je tau trpelo, vsakši den je 40 ljudi leko glasovali, tak ka je na konci 400 ljudi leko pozvalo po telefoni pa po radioni povedalo, ka misli, što sta tistiva dva, šteriva sta v tistom leti največ napravla za pokrajino, v šteroj na levoji strani Müre živejo Prekmurci, Prleki pa na pravoji strani. V zadnji trej lejtaj so poslušalcom radiona pomagali pri glasovanji tudi bralci časopisa Vestnik. Trbelo je vopuniti glasovalni listek pa ga na novine poslati. 818 dopisnic je prišlo po pošti. Od skupno 1218 glasov jih je v leti 2001 največ, 298 daubo dobri porabski znanec, župnik Ivan Camplin. Znamo, ka je gospaud Camplin vse do lanskoga avgustaštu biu tisti, šteri je odo na Gorenji Senik po nedelja mašuvat pa je nekaj lejt skrbo, ka se je slovenska rejč nej pozabila med porabskimi verniki. Tau so pri svojih obrazložitvaj povedali tudi tisti, ka so glasovali za njega. Za Pomurko leta pa je bila zbrana Marjeta Ciz iz Murske Sobote, štera v soboški cerkvi pa pri Karitasti dosta pomaga.

Murski val rezultate vsigdar na silvestrovo vöda, dapa tista prava razglasitev, gde se priznanja razdelijo, je bila v soboto, 6. aprila v Zdravilišči Moravske Toplice, štere so bile tudi pokrovitelj toga izbora.

Vse od prvoga izbora, leta 1991 je tak bilo, ka so vsokorom vsigdar največ glasov daubili gospodarstveniki pa politiki pri moškaj (predsednik Slovenije Milan Kučan, šteri je doma v Prekmurji, zatou so za njega tudi leko glasovali, je biu Pomurec leta šestkrat po vrsti), pri ženskaj pa voditeljice z Murskoga vala. V leti 2001 se je prvič zgodilo, ka so se poslušalci pa bralci odlučili ovak.

Čiglij se je predsednik države v tokratnom izbori uvrsto samo na štrto mesto, je vsegljij prišo v Moravske Toplice čestitat Pomurki pa Pomurci leta 2001. Gđa so ga pitali, kak komentera té izbor, je za gospauda Ivana Camplina pravo, ka je tao zvünredni (izjemni) človek, pa je tudi ejkstra omeno njegovo poslanstvo, ka ga je opravo v Porabji.

se

pira, krblue, drvenčice, cejkare. Gostje so go z zanimanjem poslušali pa si poglednili razstavo. Malo domanjoga »zmaja« smo to odpelali v Ljubljano, vrtanke, ocvirkove pogače, najbola brž je sfalila dinska torta, polejana s küjanim

vinom. Hvala Svetovnemu slovenskemu kongresu za vabilo, Franciju Feltnu in njegovim sodelavcem za gostoljubje.

M. S.
Posnetki: M. Kozar

Simpozij o Avgustu Pavlu

Marija Kozar: Muzeološko delo Avgusta Pavla (odlomki)

Avgust Pavel je - ob Vilmosu Lippu in Kelemenu Kárpátiju tretja najpomembnejša osebnost v zgodovini javnih zbir in Železni županiji. Ob svojem pedagoškem delu je - po preureditvi in izdelavi kataloga - 1. januarja 1926 odprl knjižnico Železnožupanijskih muzejev. 1. aprila 1928 je postal skrbnik etnološke zbirke, septembra pa namestnik muzejskega ravnatelja.

V obdobju med 1928 in 1946 je zbiral predmete v več kot sto naseljih takratne Železne županije. Zbirka fotografij je v 18 letih postala bogatejša za več kot tisoč posnetkov. Pavel je posnel blizu dvesto fotografij. Etnološki arhiv hrani rokopise Pavlovih razprav, njegovih etnoloških in jezikoslovnih terenskih zapisov na približno 2000 listkih. Po inventarni knjigi se je etnološka zbirka med 1928 in 1946 povečala za 668 predmetov. Leta 1937 je štela zbirka 1209 predmetov. „Istočasno s katalogizacijo smo predmete v preurejenih skupinah tudi razstavili“ - je 31. decembra 1937 napisal Avgust Pavel na prvo stran inventarne knjige. V inventarni knjigi in na listkih v štirih zabojih je pri vsakem predmetu označil, na katerem panju ali v kateri vitrini se predmet nahaja na razstavi. Avgust Pavel je leta 1943 inventariziral tudi gradivo, ki ga je zbral Prekmursko muzejsko društvo. Obenem mu je uspelo doseči tudi to, da je zbirka ostala v prvotnem kraju. Leta 1944 jo je zaupal murskosoboškemu glavarstvu, in jih je prosil, da bi zbirko namestili v Szapáryjevem gradu in imenovali skrbnika.

Gyula Illyés je leta 1975 v svojih liričnih spominih na Avgusta Pavla podčrtil, da Avgust Pavel „**ni bil nesrečen, ker je moral živeti na podeželju**“. Danes je, na žalost, vsaj na Madžarskem „duhovno središče“ še vedno le Budimpešta. Še vedno velja, kar je leta 1975 zapisal Gyula Illyés: „Seveda si je Avgust Pavel želel uspešno življenje. Imel je „pesniške ambicije“, in sicer z nič manj nadarjenostjo, s kakršno so drugi ljudje v duhovnem središču prišli do igralnih desk in uglednih položajev. Brez dvoma, da bi se tudi njegova kariera nenehno razvijala, če bi lahko bil prišel do tega duhovnega središča. To bi ga spodbujalo, da bi svoje sposobnosti še bolj izkoristil, da bi znanje in nadarjenost bila v korist širšemu krogu.“

Njegova osebnost bi imela vsemadžarski pomen, bi bila velika narodna pridobitev, če bi mu bilo dodeljeno mesto, za kar je bil s svojo usodo, s svojim poreklom predestiniran... da bi bilo bratstvo slovenskega in madžarskega ljudstva nekako simbolizirano v njegovi osebnosti.

Prav škoda za vse, kar je bilo zamujenega. Vendar pa bo bistvo njegove duhovnosti morda ravno zavoljo tega še privlačnejše, še bolj človeško v zavesti tistih, ki so ga poznali ali pa ga bodo spoznali v prihodnje.“

Judita Pavel: Spomini na očeta Avgusta Pavla (odlomki)

Njegovi biografski podatki so splošno znani. Bil je rojen genij, to je nosil v svojih genih, kot bi rekli temu danes. Podarila sta mu to mati Erzsébet Obál, ki je na robu gozda pripovedovala o kralju Matjažu in bila „ob motiki sanjarska pesnica“ in oče Ivan Pavel, „veseli vriskajoči fant“, ki se je - kot piše o njem v pesmi - „predal ... prazničnim, sanjavim upom“ in garal od zore do mraka za svojo družino, za svoje otroke. Še po smrti je „spominjal“ svojega daleč živčnega sina na ljubezen in zvestobo. Zibelka mu je stekla v majhni, skriti vasi. Srce matere je začutilo, da bo študij sina odpeljal zmezdaj dalje od rojstne vasi, od družine. Ko so ga podporniki usmerili najprej na sombotelško gimnazijo, nato pa na budimpeštansko univerzo, mu je mati podarila slovenski molitvenik, ki je bil izdan leta 1900 v Celovcu. Vpisala je posvetilo s svojo lepo pisavo. Nekaj besed bi le citirala iz njenih poetičnih vrstic: »Dragi Gusti! Ne zapuščajm ti zemeljskega kinca, ali te knjige so meni naj dražši kinč, zato je tebi pošlem za spomin« itd. Moja mama mi je zmeraj rekla, da je bila "Babica" največja avtoriteta v njegovem življenju. Vedno se je zanesel na njene besede, mnenje, svarila. V svojem od dela natrpanem življenju si ni želel nikoli odpočiti druge kot v družbi svoje matere ter bratov in sester, ki so živeli v Sloveniji. S svojimi brati in sestrami si je redno dopisoval v sloven-

ščini in madžarsčini, saj so postali vsi odrasli člani družine dvo- in celo trijezčni. Dopisoval si je tudi s sovaščanom in prijateljem iz otroških let, Gézo Pollákom-Pálom, ki je postal novinar v Zagrebu. Ko je v 30. letih postalo možno letovanje v Sloveniji, je potovala naša družina - seveda z vlakom - vedno v Šoštanj k "Babici" in poročeni mlajši očetovi sestri. Ob dopoldnevih je tam moj oče pisal, prenjaval in se pogovarjal z zavenci. Popoldne smo vzeli deko, se sprehodili do roba gozda skupaj z "Babico", se ulegli in med pogovorom preživeli lep popoldan. Če so za večerjo pripravili ajdove žgance in paradiznikovo solato z bučnim oljem, je vedro vzkljnil: »Niti kitajski cesar se ni bolj najedel!« Poleti je obiskal vse sestre in brata. S temi značilnimi, morda liričnimi slikami sem

Univerza v Mariboru in Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija sta v Mariboru organizirali simpozij o Avgustu Pavlu. V našem časopisu objavljamo odlomke predavanj na simpoziju.

gova druga najbolj značilna lastnost marljivost, ljubezen do dela. Od mladih let se je zelo pridno učil. Družinsko okolje ga je vzgajilo tudi za vestnost. Sodelovati je moral pri vseh vaških opravilih: od čuvanja krave Riške do okopavanja in košnje. Potepanje ob nedeljah je bilo prepovedano. V diškajskih letih so ga starši po kosilu posadili k pospravljeno mizi in je bral zase ali mlajšim bratom iz slovenskih verskih časopisov, ki so bili na razpolago. Ni čudno, da so tudi njegove literarne prvence objavili Marjini list, Koledar in Novine. Ustno izročilo je bilo v času očetovega otroštva še zelo živo. Pozimi je slišal ob »pravljice pripovedujočem zapečku« - kot piše v neki pesmi - veliko zanimivih zgodb. Moč oče je pisal tudi o svoji zelo nadobudni sliki o prihodnosti:

»Čakam pomlad za moje oči, srce in misli.

Pomlad

*vsakemu iz gnezda padlemu ptičku,
vsakemu hlapcu, vsakemu samskemu revčku,
zgrbljenemu kočarju, vatastemu palačarcu,
Madžaru, Srbu, zmagovalcu, poražencu,
na vsem svetu vsakemu atomu.*

Čakam vse pomladi!

Bom jaz dočakal,

boš ti dočakal

velikonočnega jutra petelinji spev?

Če ne jaz ne ti - on ga bo dočakal!«

(prevod: Lojze Kozar)

želela prikazati vdanost in ljubezen Avgusta Pavla do svoje družine in korenin. Poleg zvestobe je bila nje-

Kako lepo bi bilo, če bi tretje tisočletje uredništvu to pre-roško vizijo!

Veseli smo, ka v Porabji mamō že dvej gledališki skupini

Gda je 1995. leta nastala gledališka skupina v Varaši iz porabski lidij, si je s pomočjav režiser Mikija Roša za svojo menje dala „Nindrik-Indrik“. Tau pa s ciljom, naj v Porabji nindrik indrik (nindar-indar) štja tū bau gledališka skupina. „(H)vala vam Števanovčardje (Laci Kovač, Aniko Kovač, Marijana Fodor, Berta Dončec, Marija Kosar, Irinka Svetec, Boške Nemet), sterim vam je Baug pamet presvejšto, ka ste za pet lejt v vesi vtjūp stanili pa delate za svojo ves, za porabsko slovensko rejč, s tejm za porabske Slovence.“

„Ja, istino, ka so oni name zaprosili pred enim letom, naj njim napišem igro, dapa tau že prvīm tū bilau, ka sam menše skeče napisala pa so tisto naprej dali, povejmo na den starcov. Oni so znali, ka dja tašo kaj pišem, etak so me lani že od drugin zaprosili. S tejmī lidami rejsan - tak moram povedati - skaus svejta leko deš. Tej lidge so telko delali, nej samo zatoga volo, ka so se nauvo igro včili, liki oni so zdaj tau tū dosegnili, ka so oder (szinpad) dali naprajti. Vse, ka je vcuj trbelo, so se pobrigali. Sam dostikrat bila pri nji, ka so me zvali, ka mi

top, premiero, dapa dja tak brodim, ka se tebi že v glavej vkūp kūje pa nika za drugo leto, nej?

„V mojoj glavej se že vkūp kūje, najbola pa zatok, ka sam z veseljom ugotovila tau, ka Slovenska zveza tau podpira, pomaga pa štjē tadale pomagati. Pa me skupina tū prosi, ka se oni vsakšo leto eno nauvo igro štjejo navčiti. Tak sam čūla od nji, ka stare igre tū neškejo pozabiti. Gda do oni že več iger meli, te do leko prebirali, sto ka de proso, do oni tisto špilali. Dja tak mislim, ka je tau ta generacija, stera estja štjē nika naprajti. Zatok delamo, naj se našo porabsko narečje ne pozabi. Moraš malo humoristično, veselo naprajti, naj se veselijo lidge med tem pa čūjejo svojo rejč, tiste reči, stere več ranč ne nūcajo, ka namesto tisti vogrske reči nūcajo. Vūpam, ka se na mlade malo tū gor zgrabi, če slobaudno tak prajti.“

• *Tau je dobro, ka so se lansko leto v Števanovci tū najšli tašni lidge, steri so sami od sebe vkūpstanili, ka do špilali. Kak je vidim, delajo iz duše pa srca, več mejsecov so se pripravljali. Tak brodim, ka dosta vala tau,*

zandolejš telko vse delati?

„Rejsan je tak, ka dosta dela mam. Zatok sam pravo, ka od geseni več nemo ravnatelj ali pa samo že za malo časa. Najprej se moram za(h)valiti Slovenskoj zvezi, ka je dala finančno pomauč, ka etak že štiri skupine leko mamō v Števanovci. Mislim, ka se nika spremenilo pa tau štjemo delati tadale, naj bi se vsakši den gončo materni jezik.“

do vūzemskoga pondeljka leko napravo oder. Dapa pokazalo se je, ka v Števanovci mamō tašne lidi, steri če štjejo kaj dobroga naprajti, napravijo. V enom tedna je oder gotovi bio. Smo delali od zazzranka do večera.

Pri igralcaj je pa tau najbola pomembno, fontoško, naj se prejk da za tistoga človeka, steroga mora zašpilati. Tau vsakši sam mora čūiti, ka

„Tau nej istina!“ – s tau igrov so števanovski gledališčniki razveselili publiko, stera je na vūzemski pondeljek lepau vkūpprišla.

Pri tejm njim je na pomauč Irena Barber, stera je že drugo leto napisala komedijo za nji. Skupina je lani špilala igro z naslovom „Če je glava naura...“, stera je nastala nikak iz stari vicov. Kakšno temo majo za letošnjo igro z naslovom „Tau nej istina“, leko zvejmo od avtorice igre **Irene Barber**. (Tau zgodbo smo leko šteli v Slovenskom kalandari 2002.)

„Tau sam stejla pokazati naši lidam, kak smo mi živeli gnauksvejta pa eške gnesden tau kaj tū drži. Kak živejo držine, kašne konflikte majo, ka v vsakšoj držini je nikšen konflikt, sto tau ne prizna, tisti laža. Pa kak se ženijo mladi, kak bi radi dali dobro oženiti svoje mlajše. Tau je takšna družinska zgodbica, tū so več vici nej navzoči, tū je že prava zgodba, kak so naši lidge živeli pa kak živejo.“

• *Skupina je tebe prosila, naj njim napišeš igro?*

... pa domanje pevke tō.

pokažejo, kak oni mislijo naprej dati igro, pa kak sam dja mislila. Da sam pa nej dja režiser, liki Laci Kovač, steri je rejsan taši človek, ka vkūp drži te lidi. Dapa vsakši član je tak aktiven, ka je tau gnesden redko.“

• *Istino, ka števanovska skupina gnes ma prvi nas-*

ka tašnoga skrbnoga, aktivnoga človeka ma skupina, kak Laci Kovač, steri je vkūp drži.

Laci, ti si ravnatelj osnovne šaule, predsednik društva za lepšo ves, si štja eno delo na vse vzeje, vejt pa ti si že drugo leto režiser, ti včiš no-ta gledališko skupino. Kak

V programi so gorastaupili mlajši števanovske šaule...

• *Ti si se že dar spravlo z gledališko igrov ali tau zdaj nagnauk samo vōprišlo iz tebe, ka se ti nika k toma tū razmejš?*

„Gda sam v prvi razred, klas odo, že sam te špilo pa po tistim v šaulski lejtaj večkrat. Gda sam v Somboteli zgotauvo visoko šaulo, smo na Verici tū meli skupino, istina, ka smo vogrski špilali. Predlanjsko leto smo pa vōzbrodili, ka bi dobro bilau, če bi se v slovenskoj porabskoj rejči včili igro tū v vesi. S teksta igre tū leko vidimo, kak je bogati naš jezik. Dostakarar pravim mlajšom v šauli, naš materni jezik, steroga gončimo tū v Števanovci ali na Gorenjom Seniki, je gnako vreden z angleškim ali sterikolim jezikom. Ma telko vredenosti pa bogastva! Tau smo steli pokazati z našo komedijo tū.“

• *Kak si si vōzbrodo scejno pa sto kak naj tazašpila svojo vlogo (szerep)?*

„Najprvim smo nevolu meli s tejm, kak naj se igralci gibajo med špilanjom. Odra smo nej meli, samo paravan smo si dali naprajti. Smo tak brodili, ka tau nede mogauče, ka bi se

mora zašpilati. Dja povejm svoje ideje, oni pa štja svoje. Na video smo goravzeli cejlo igro, naj se vidimo, kak delamo. Sami od sebe smo štja tak za en procent teksta tū vcuj djali, naj bau vsebola živahno. Enoga drugoga popravlamo, si pomagamo.“

• *Laci, ti sam tū špilaš. Publika je te plačkala, ploskala najbola, gda si na oder stau-po s svojo lubicov, stera je prava tvoja žena. Zatau tū brodim, ka tebe tū v vesi fejs radi majo pa te pošōjvajo, nej?*

„Dja ne vejim, tau bi trbelo pitati od nji,“ pa se zažmano zasmeje.

• *Kak si zadovolen s premiero, vej je pa prvi nastop vsakšoma najbola težki?*

„Dja sam zadovolen z mojimi igralci. Amaterska skupina smo. Mislim, vsakši igralec je maksimalno vōdau svojo, je na tejm bio, naj najbaukše zašpila. Pogučavali mo se štja o igri pa mislim, ka tū pa taum štja kaj popravimo, vōmenimo, naj štja baugše bau.“

Čestitamo!

K. Fodor

„Zdaj mo pa leko vsakši den v Čepince išo“

28. marcija se je spunila desetletna želja, odprli so mejo med Verico pa Čepinci.

Vendel Gašpar, vi ste s Čepince, dosta-dosta ojdite v Porabji to, ka vam tau pomejni, ka je meja odprejta?

„Tau nam zelo dosta pomejni. Mi smo tau rejsan puni deset let čakali in smo se kauli vozili nad Bajánsenye, nad Gornji Senik, zdaj je pa tau tuj odprejto. Par mejtrov pa smo tam prejk na drugoj strani. Dosti je roda tiste strani in z naše strani to. Že mi je šalovski opravitel pravo, ka bau s števanovsko šaulov nikšo srečanje in tau je tu najbliže. Tak ka bi mladi rod, te mladi, steri zdaj gorrastejo, svojo materno rejč nej pozabili. Jaz sem starejši in znam madžarski malo, ali sem pa telko srečen, ka pridem na Madžarsko in si leko vse gučim, vse leko prosim, ka mi nej trbej nobenega tulmača. Kak de ta deca srečna, ka de prišla v Slovenijo pa de znala slovenski, če gli v tistom nerečji, kak uni tam gučijo.“

• Vi ste že prva to ojdli gledat, kak delajo mejni prehod. Kak ste se pa pripravljali na to den?

„Name je župan povabo takoj, gda je daubo depešo, ka de mejni prehod odprejt. Tistoga časa smo se skoro vsaki den sestali. Dosti skrbi, dosti brige za nas tau bilau, ampak tau moremo pozabiti, ker smo radi, ka se je tau zgodilo.“

• Prva, gda ranč eške guč nej biu o tom, ka tu bau mejni prehod, je bilau tašo, ka bi po zelenoj meji ta prejk na Vogrsko šli?

„Nej, jaz ne bi šeu, ker jaz dosta odim na Slovensko zvezo in če mi ne dovolijo leto dni, ka ne smejn na Madžarsko, te mi je to ne-

rodno. Tisti, šteri ne hodi tja, tisti leko ide prejk. Te mejni prehod je pa nekaj važnega za nas. Jaz sem zdaj tu pravo, ka mogauče nede dosti prometa, te mi je pa eden mehanik pravo, če mi eden šrajf sfali, sem takoj v Varaši, ker je dosti bliže, kak Murska Sobota.“

• Gda prvo paut planirate prejk nauve meje titi?

Vendel Gašpar med Goričanci na den, gda se je odpirala granica med Verico in Čepinci. Za njega, steri si je tau trno željo, je te den biu ejkstra svetek. Čepinčari so ovak to vódjali zase, eške eden od vogrski poslancov je tak pravo, ka je takšen dober bograč, kak so ga meli v Čepincaj, že dolgo nej djo.

„Taprejk eške danes idem. Morem, ker tau sem si obľubo pa če samo za pau vóre, pa te se vrnem takoj nazaj. Odo bom pa na keden gnauk, dvakrat, mogauče pa túdi trikrat. Túdi naši lúdi dosta dela v Beči. Tau je najkrajša paut do Oberwarta, Heiligenkrautza. Jaz večkrat idem gor v Voralberg, tam so rampe odprejte bile do zdaj, zdaj pa več nobene rampe nega, tak ka bi se tau tú pri nas za par lejt leko zgaudio, ka bi vsi bili v Evropi.“

• Nejste se bodjali od toga, ka prva bau Evropska

unija, liki bi se tu med Verico pa Čepinci odprla granica?

„Niti nej. Jaz sem bil povezan s Slovensko zvezov, z našim županom pa s temi našimi v Murski Soboti pa so strašno obľubali. Ali jaz sem nikdar nej vórvo, ker obljuba je samo obljuba, ampak hvala Baugi, ka se je tau zdaj zgodilo.“

pa na Verici doma. Rad si gé, ka so odprli granico med Verico pa Čepinci?

„Ja, fejs sam rad. Te den že dolgo čakamo, že je tak deset lejt tašlau. Ge dosta padašov mam v Čepinci pa bratranca to mam, tak ka tau je trnok lejo delo, ka se naleki leko najdemo. Zdaj že vsakši den leko pridemo es prejk. Istina, ka gda je nej bilau odprejto, dja sam zato vsakši keden prišo pa sam spoznanec pogledno. Zaman je tak sigurno (strogo) bilau.“

• Te si prejk zelene meje išo?

„Ja, prejk zelene meje, pravico sam zato s sebov emo. Bilau tašo, ka so lústvo vóspravljali. Furt je velka nevo-la bila, dapa dja sam se nika nej bojo, ka sam tašo nika nej delo.“

• Bilau tašo, ka bi te zgrabili?

„Ja, najoprvin, gda sam prejk v Čopance išo. Z motorom sam bijo pa naši Vaugri so me zgrabili. Depa drugo paut sam pá prubo pa te sam že leko taprejk prišo. Vejpa svojo žlato pa padaše samo leko poglednem.“

• Tvoja žlata pa padaše so zato tebe na Verici to gorpoiskali?

„Dostakrat so prišli. Iz Čopance, iz Šilince, iz Martinja. Mi enoga, drugoga smo zato najšli, kakoli trbelo. Kašo pivo smo spili ali špricere, vejpa človek padašto more gordržati.“

• Tjelko lejte si po zelenoj meji prejk odo v Slovenijo?

„Kaši deset lejt. Gda so ma najoprvin zgrabili, so me na en den nutapri, depa name so tak to nej mogli postrašiti. Vsakši tjeđen trikrat, štirikrat sam prejk išo v Čopance. Dja vópovejim istino, dja nika nemo tajijo.“

• Zdaj ka so odprli granico, tebi je eden velki kamen dojs srca spadno, ka ti več nede trbelo na skrúma prejk ojditi k tvojim spoznancom?

„Tau gvúšno! Zdaj leko demo pejšti, z biciklinom ali kak štjemo pa nede se trbelo skrivati. Zdaj, ka je slobaudno titi, leko ka vsakši den malo prejk pridem.“

• Ka tebi doma pravijo, če furt z domi odideš?

„Prva so bola kaj zapovedali, dapa zdaj več niške nej. Dja sam sam svoj gospaud! Če en keden ne pridem domau, te ma to niške nede isko.“

M. Dravec

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsak drugi četrtek ob 13.00 na

1. programu madžarske

televizije.

Naslednja oddaja bo v četrtek,

25. aprila 2002.

Ponovitev v soboto, 27. aprila,

ob 11.05, na 2. programu.

OD SLOVENIJE...

Predsednik državnega zbora Pahor obiskal ZR

Predsednik državnega zbora Borut Pahor je obiskal ZR Jugoslavijo. Najprej je odpotoval v Beograd, kjer se je sestel s predsednikom zbora državljano jugoslovanske skupščine Dragoljubom Mičunovičem. V Beogradu si je Pahor ogledal tudi tamkajšnje slovensko veleposlaništvo, nato pa je odpotoval v Prištino, kjer se je sestel s Slovenci, ki na Kosovu delujejo v okviru programov mednarodne skupnosti. Pahor je v Prištini odprl konferenco o načelih parlamentarizma, ki sta jo za kosovske poslance pripravila misija OVSE na Kosovu in Nacionalni demokratični institut.

Zdravniška stavka je končana

Pogajalci vlade, zdravniškega sindikata Fides in Zdravniške zbornice Slovenije so po 17 dneh zdravniške stavke sklenili dogovor. Med potekom stavke so potekala napeta pogajanja. Predsednik vlade Janez Drnovšek je sklenjeni dogovor pozdravil, ob čemer je vladna stran dosegla osnovni cilj - da ne pristane na povišanje plač. Drnovšek je izrazil bojazan, da bi ob popuščanju vlade zahtevam zdravnikov prišlo do pritiskov drugih sindikatov, s čimer bi se ponovno odprla spirala dvigovanja plač v javnem sektorju, ki je vlada ne more in tudi ne bo dopustila.

„Vroč“ vladno letalo

Letalo falcon 900 EX, ki ga namerava kupiti vlada, po pogodbi, sklenjeni s francoskim proizvajalcem Dassault, stane nekaj manj kot 35 milijonov ameriških dolarjev, je na novinarski konferenci poudaril generalni sekretar vlade in vodja interdisciplinarno sestavljene komisije za izbiro novega letala Mirko Bandelj. Konferenca je bila sklicana z namenom, da bi vlada odgovorila na vprašanja, ki se v zvezi z nakupom pojavljajo v javnosti. »Če bo vlada odstopila od pogodbe, bo to po mojem mnenju v veliki meri storila tudi zaradi pritiskov, ki so tudi demagoški,« je menil Bandelj. Ne razmišljajo o tem, da bi letalo prodali "na vrat na nos", toda preučujejo tudi to možnost, je poudaril.

Veleposlanica Slovenije v Budimpešti gospa Ida Močivnik končuje mandat

Kamor sem prišla, so mi bila

Naslednica prvega slovenskega veleposlanika v Budimpešti Ferenc Hajósa je bila Ida Močivnik, ki je delala v uradu predsednika R Slovenije Milana Kučana. Zdaj se njen štiriletni mandat izteka, na mesto veleposlanika pri-

jem veleposlanice je bil na Generalnem konzulatu v Monoštru.

»Pred štirimi leti je bila Madžarska nekaj drugega kot danes. Bila je bolj skromna dežela, ki je v tem času naredila zelo velik napredek, zla-

-Politični odnosi med državama so zelo dobri, na nekaterih področjih za zgled drugim. Za gospodarsko sodelovanje pa je dolgo veljala ocena, da tako ena kot druga stran ne izkoristita vseh možnosti in prednosti, ki ju

obiskovalcev iz naše države.« -V zadnjih nekaj letih so se -tak je občutek - okrepili stiki med kulturnimi ustanovami in umetniki med Ljubljano in Budimpešto. Se vam ne zdi, da kljub temu velja tudi za kulturo podobna ocena kot za gospodarstvo in sicer, da niso izkoriščene možnosti, ki so na voljo?

»Imamo dvostranski sporazum o sodelovanju, ki ga dosledno uresničujemo. Ocenjujem, da je kulturno sodelovanje izredno napredovalo v primerjavi s prejšnjimi leti. V Budimpešti smo imeli gostovanja priznanih umetniških ansamblov in posameznikov iz Ljubljane, denimo slovenske Drame, nastop Dubravke Tomšič, kmalu bomo imeli v gosteh slovensko Filharmonijo, prejšnji teden so bili Dnevi slovenskega filma; veliko je sodelovanja med društvi, denimo med Zvezo pisateljev Madžarske in Društvom slovenskih pisateljev, pogosti gost v Budimpešti je pisatelj Kajetan Kovič. Izšlo je več prevodov slovenskih del v madžarskem jeziku.

Prizadevamo si za bogatejše sodelovanje univerz v Budimpešti in Ljubljani. Kazalo bi odpreti katedre za slovenski jezik in književnost namesto dosedanjih lektoratov, pri čemer imam občutek večje pripravljenosti v Budimpešti kot v Ljubljani.

Uspešno poteka sodelovanje med Univerzo v Mariboru oz. tamkajšnjo Pedagoško fakulteto in Visoko šolo Dániel Berzsényi v Sombotelu. Rektor, dr. Károly Gadányi mi je ob obisku povedal, da se sistemi v državi zamenjujejo, sodelovanje za Mariborom pa se krepi. Povedal je, da imajo dogovorjeno izmenjavo študentov in gostujočih profesorjev, prve stike so navezali s Koprom, sodelujejo tudi z Ljubljano. Rekla bi, da je sodelovanje kar obetavno.«

-Za prehod k manjšinski tematiki vprašanje o takoimenovanem statusnem zaka-

Veleposlanica Ida Močivnik z Martinom Ropošem, predsednikom Državne slovenske samouprave, Francekom Mukičem, glavnim urednikom Radia Monošter in Marijo Kozar, predsednico slovenske samouprave v Szombathelyu.

haja Andrej Gerenčer, zdaj poslanec v Državnem zboru, sicer pa Premurec, ki je bil tudi župan mestne občine Murska Sobota in sodi med dobre poznavalce razmer tudi v Porabju. Slovensko veleposlaništvo v Budimpešti je pristojno še za Bolgarijo, Moldavijo in Ukrajino.

Enako kot prvi uradni obisk izven Budimpešte je bil tudi zadnje potovanje veleposlanice Ide Močivnik v Železno in Zalsko županijo. Prejšnji teden je obiskala predsednike županijskih skupščin v Sombotelu in Zalaegerszegu, rektorja Visoke šole Dániel Berzsényi dr. Károly Gadányija, v Porabju pa župana Monoštra Károlya Bauerja, vodstvo Zveze Slovencev, vodstvo Državne slovenske samouprave in slovenskega župnika Ferija Merklja na Gornjem Seniku, poslovilni spre-

sti se je razvila Budimpešta. Ocena velja zlasti za gospodarski razvoj, medtem ko je bilo kulturno življenje že takrat zelo razvito. V Budimpešti je veliko tujega kapitala, kar prinaša razvoj, pozna se, da imajo ljudje delo, da se boljše živi,« razmišlja gospa Ida Močivnik o prvih vtisih v Budimpešti.

-Kako so vas sprejeli, kako je potekalo navezovanje stikov z uradnimi predstavniki političnega življenja?

»Kamor sem prišla, so mi bila vrata na široko odprta. Madžari govorijo tuje jezike, zlasti mlada generacija v Budimpešti. Imajo zelo dober odnos do Slovenije, ki jo spoštujejo. Slovenija je po njihovem prepričanju razvita država. Pogosto sem imela občutek, da cenijo kar je Slovenija dosegla v svojem razvoju.«

dajejo odlični politični stiki in sosedstvo. Kakšna je vaša ocena?

»Gospodarsko sodelovanje bi res lahko bilo boljše, čeprav ob primerjavi z menjava, ki jo ima Slovenija z nekaterimi drugimi državami, denimo s Poljsko, niso slabi. Približali smo se 500 milijonom ameriških dolarjev letne menjave v obe smeri, kar je dober rezultat. Upoštevati moramo, da slovensko gospodarstvo ni bilo usmerjeno k Madžarski, ampak je partnerje iskalo pretežno v zahodnih državah.

Madžari ocenjujejo, da je Slovenija napredovala tudi v turistični ponudbi, zato jih kar precej smuča na slovenskih smučiščih ali preživlja oddih v Sloveniji. Tudi Slovenci prihajajo na Madžarsko in na sprehodu po znani ulici Váci slišimo slovensko besedo

vrata na široko odprta

nu, ki ga je madžarski parlament sprejel junija lani, zagotavlja pa vrsto pravic Madžarom v sosednjih državah, tudi v Sloveniji. Na vsebino zakona – veljati je začel 1. januarja 2002 – so zelo kritično reagirali denimo v Romuniji in na Slovaškem – kaj pa Slovenija?

- Uradna madžarska politika jim to tudi omogoča... »Res je, nikoli niso ogroženi ali obravnavani slabše zaradi tega, ker govorijo slovensko. Pred kratkim so mi na nekem pogovoru v Budimpešti povedali, da se jim zdi, da bi Slovenci na Madžarskem lahko pogosteje uporabljali slo-

nom Monštra, z vodstvom Železne županije in tako naprej. Je pa dejstvo, da bi morali biti Slovenci bolj žilavi, manj pokorni, da bi sami postavljali več zahtev. Manjka jim pozitivna agresivnost, ki je je mnogo več med Slovenci v Avstriji in Italiji. Vidim, da se lahko vmesna generacija sporazumeva v materinščini samo o preprostih zadevah, če pa morajo povedati kaj zahtevnejšega, jim zmanjka besed, ker ne govorijo knjižnega jezika. Naj povem drobec iz nedavnega pogovora med predsednikoma Slovenije in Madžarske. Slovenski predsednik Milan Kučan se je takole zavzel za financiranje slovenskega radia Monošter: Prav gotovo gospod predsednik oba priznava, da imava manjšino rajši, kot je nekaj milijonov forintov, ki so potrebni za delovanje radia, ki je zelo pomemben za ohranjanje jezika in kulture po-

osnovni šoli. Gre za nalogo, ki je nenadomestljiva z ničemer, kajti od učenja in znanja materinščine je odvisen obstoj porabskih Slovencev. Slovenščina mora dobiti večjo veljavo v vseh okoljih, manjšinske organizacije pa so dolžne – je mogoče povzeti kratek pogovor – izkoristiti zakonske možnosti, ki so na voljo za učenje materinščine. Generalni konzul dr. Zlatko Muršec je ob drugih ukrepih predlagal tudi temeljit pogovor najvišjih predstavnikov ministrstev za šolstvo Madžarske in Slovenije. Poiskati je potrebno način, kako motivirati v prvi vrsti starše, da bodo spremenili odnos do materinščine, spodbujati učence s štipendijami pa tudi učitelje, ki morajo čimprej dobiti ustrezne učbenike. Kako uresničiti nalogo v nenaklonjenih gospodarskih razmerah, ko se v delovnem okolju ob madžarskem zahteva pretežno nemški jezik in le poredko slovenski, je vprašanje, ki kljub vsej zapletenosti zahteva konkreten odgovor. Dosedanja slovenska veleposlanica je za časnik Porabje tudi povedala, da sta z močnem pogosto obiskovala kulturne prireditve v Budimpešti, zlasti še koncerte in likovne razstave, očarana sta denimo s starejšim madžarskim slikarstvom. Žal je bilo ob obilici premalo prostega časa za vse, kar je zanimivega in vrednega spoznati in videti v Budimpešti in Madžarski. »Po diplomatskem pravilu, ki ga slovenska diplomacija sicer še ne upošteva dosledno, se na svoje službeno mesto ne bom vrnila vsaj eno leto, kar pa ne pomeni, da ne bom prej obiskala Budimpešte in v znameniti slaščičarni Gerbeaud na trgu Vörösmartyja popila kave.« je v pogovoru za časnik Porabje in Radio Slovenija povedala veleposlanica Ida Močivnik, ki se bo po vrnitvi zelo verjetno na zunanjem ministrstvu ukvarjala s sodelovanjem s sosednjimi državami.

Iz Železne županije trije že v parlamentu

V prvem krogu volitev so v Železni županiji dobili več kot 50 odstotkov glasov v svojih volilnih okrajih trije poslanci, ki so tako že člani madžarskega parlamenta. V prvem volilnem okrožju Železne županije je zmagal skupni kandidat socialistov in liberalcev dr. Hankófaragó Miklós, v tretjem volilnem okrožju je dobil 57,04 odstotkov glasov skupni kandidat koalicije Fidesz-MDF, Báthly Tamás, v petem volilnem okrožju je pa zmagal Németh Zsolt, ki je dobil več kot 60 odstotkov glasov. Tudi on je skupni kandidat Fidesza in MDF-a. V to okrožje spada ob Vasváru, Köröndu in Monoštru tudi Porabje in Órség. Visoka zmaga v prvem krogu pomeni, da v teh okrožjih Železne županije ne bo drugega kroga na volitvah.

Dan poezije

11. april, rojstni dan pesnika Attila Józsefa, je dan poezije na Madžarskem. V Monoštru so se tega dneva spomnili z literarnim programom, na katerem je sodeloval Tamás Joós, znani kitarist in pevec.

Prireditve

• 12. aprila so v Monoštru v Slovenskem kulturnem in informativnem centru odprli pregledno razstavo mednarodno priznanega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika. Razstavo je odprla državna podsekretarka pri Ministrstvu za kulturo R Slovenije Milena Domjan. Organizator razstave je Galerija-Muzej Lendava v sodelovanju z Zvezo Slovencev na Madžarskem.

• Od 12. do 18. aprila je potekala v Monoštru v Slovenskem domu likovna kolonija, na kateri so sodelovali umetniki iz Slovenije in Madžarske (Metod Frlić iz Škofje Loke, Igor Banfi iz Ljubljane, Endre Góntér iz Murske Sobote, Du-bravko Baumgartner iz Lendave, László Nemes iz Zalaegerszega, József Gécsek in Imre Nagy iz Monoštra).

Ernest Ružič

Ugledni gostje na poslovnem sprejemu, med njimi tudi Zsolt Németh, poslanec našega območja v madžarskem parlamentu.

»V Sloveniji je bilo uradno stališče sprejeto dokaj pozno in zelo načelno. Verjetno zato, ker nismo videli večjih problemov pri uresničevanju zakona. Slovenija je za madžarsko manjšino dobro poskrbela, čeprav je tudi res, da manjšina ni nikoli dovolj zaščiten. Vsekakor so prekmurki Madžari v boljšem položaju kot madžarska manjšina v drugih državah.«

- Kako ocenjujete položaj slovenske manjšine na Madžarskem?

»Položaj porabskih Slovencev se spreminja, zlasti se spreminjajo naloge in položaj slovenskih organizacij. Če greste po vaseh, se pa zdi, da je življenje tako, kakršno je bilo. Mame z rutami govorijo slovensko, otroci med sabo pa samo madžarsko. Na tem področju se v Porabju ni kaj bistveno spremenilo in mislim, da pri tem ne more pomagati porabskih Slovencev nihče, če sami ne bodo bolj zavzeto poudarjali vlogo slovenskega jezika, slovenske kulture in identitete.«

Ida Močivnik na poslovnem pogovoru na Slovenski zvezi, kamor jo je pospremil tudi Zlatko Muršec, generalni konzul v Monoštru.

venski jezik v vseh institucijah na svojem območju.«
- Težje pa Budimpešta zagotovi denar za delovanje narodnostnih institucij, kot je denimo slovenski radijski program, kakor pa da bi nasprotovale sklepu mestne občine, da bodo kmalu dvojezični topografski napisi, torej ob Szentgotthárdu še Monošter.
»Res je, da nimamo težav v komunikaciji, denimo z župa-

rabskih Slovencev.«
Žal ne vem, kakšen je bil odgovor predsednika Ferenc Mádla.
Veleposlanica je tudi na poslovnem srečanju s predsednikom Zveze Slovencev Jožetom Hrnčkom in odgovorno urednico našega časnika Marijano Sukič poudarila veliko, nenadomestljivo vlogo narodnih organizacij v iskanju poti k uspešnejši in učinkovitejši narodnostni, zlasti

„Narečje je del moje pripadnosti“

Človek je vsigdar srečen, če se najde s kakšnimi starimi poznanici, sploj pa s takšnimi, stere rad ma. Nej tak dugo nazaj je bila v Porabji profesorica **dr. Zinka Zorko** z Univerze v Maribori. Njau trno dobro poznajo školnicke pa lerance, steri ojdijo na seminarje v Slovenijo, ka jim ona vsikšo leto predava, je vči. Poznajo go tisti študentje tō, steri se slovenski včijo na Visoki šauli v Somboteli zatok, ka se 6 mejsecov včijo v Maribori tō.

Dapa gvūšno se go spaumnijo lidgē v Števanovcaj, dej je v sedemdeseti lejtaj dosti ojdla s svojim magnetofonom pa lidi prosila, naj ji pripovejdajo, spitavala je, kak tau ali tisto pravimo v našoj domanoj rejči. Ona se spravla z jezikom, najbolje z dialektologijo, zatok raziskuje naš porabski slovenski jezik tō.

Če človek sedi pauleg profesorice Zinke, čūti njeno lūbenzen do nas Slovincov, steri živemo na Madžarskom. Te lūbenzni, navezanosti je nej sram pokazati. Iz nje žari toplina in energija, stero prejkvzeme tisti tō, steri se z njo pogovarja. Njeni optimizem bi nam dostikrat leko pomago, gda tak črno gledamo v svejt, če o tom razmišlamo, kak dugo de se še čūla slovenska rejč v našoj krajini.

• *Bili ste v najmanjši slovenski vasi, v Andovcih. S kakšnim namenom ste jo obiskali?*

»Prvič sem prišla v to vas in želela sem posneti živ govor, ker ga še nikoli nisem snemala. Dobro sem pa poznala svojega nekdanjega študenta Karla Holecja, ki mi je že takrat, ko je bil še študent, pripovedoval zgodbe v svojem narečju in mi je bilo zelo žal, da teh zgodb takrat nisem posnela. Danes sem bila pri dveh družinah, kjer so pripovedovali svoje življenjske zgodbe, pripovedovali so o življenju od jutra do večera, o delu na polju, opisali so hišo, hlev,

gospodarske prostore, zvedela sem, kako poimenujejo njive, travnike, gozdove. Ob tem pa jaz študiram slovnično, predvsem glasoslovno zgradbo tega govora.

• *Z raziskovanjem porabskega narečja ste začeli pred mnogimi leti.*

Dr. Zinka Zorko pri držini Holec v Andovcaj.

»Z narečjem v Porabju se ukvarjam že od l. 1977. Takrat sem po pogodbi med Jugoslavijo in Madžarsko prišla na raziskovalno delo. Visoka šola v Szombathelyu in takratna Pedagoška fakulteta v Mariboru sta podpisali pogodbo o sodelovanju. Takrat sem dobila možnost tudi za raziskovalno delo. Na našo stran so šli profesorji iz Szombathelya raziskovat madžarsko narečje v Prekmurju in pa zbirat madžarske ljudske pesmi.

Jaz pa sem si izbrala Števanovce. Pravzaprav sama ne vem, zakaj. Ko sem se prvič peljala skozi to vas, se mi je zdelo podobna moji rojstni vasi. Rojena sem na Koroškem, na Kapli na Kozjaku. Števanovce sem si izbrala tudi zato, ker sem poznala profesorja Karčija Krajcarja, ki me je povabil v svojo hišo. Njegova teta je povabila še svoje prijateljice in smo lahko snemali. Dalj časa sem hodila v Števanovce, najprej iz Szombathelya, potem pa iz Monoštra.

Naredila sem celotno slovnično števanovskega narečja, ki mi je bilo pravo odkritje. Jaz sem Korošica in sem lahko primerjala zlasti starinsko besedje svojega koroškega narečja s porabskim. Ugotavljala sem, kake plemenite starinskosti nosita obe narečji.«

• *Porabski ljudje so - sploh pa starejši - precej vase zaprti, ne zaupajo tujcem. Kako so vas sprejeli pred tridesetimi leti vaški ljudje?*

»Sprva me je bilo zaradi okolja malo strah. Imela sem posebno izkaznico, Števanovci so blizu meje, tam je bila tudi vojašnica, karavla. Tam so me zmeraj ustavili. Enkrat se je eden od vojakov začel z mano rusko pogovarjati. Takrat sem pravzaprav spoznala, da sem na meji med vzhodom in zahodom. Seveda sem hodila z aparati pa kakšen študent me je spremljal. Vedeli so, da delam samo strokovno raziskavo, na tej poti me niso ovirali. Seveda so me pa ljudje sprva sprejemali s strahom. Ne zato, ker mi ne bi zaupali, ampak ker se nisem znala z njimi pogovarjati v njihovem narečju, pa se mi je zdelo, da se moram čimbolj knjižno izražati, da bi me razumeli. Kasneje sem pa imela občutek, ko sem prišla v katerokoli hišo - več gospodinjstev me je sprejelo - kot da sem prišla domov. Kar sem želela, sem izvedela. So me razumeli in so mi pomagali, ne samo

starejši ljudje, sprejemali so me tudi mladi. Vem, da je bila ena trgovka v »bauti«, ki me je povabila domov in smo prišli v zelo pristni stik. Med generacijami je bilo v jeziku pravzaprav zelo malo razlike. Morebiti so mlajši, ki so v šoli že imeli slovenščino, že poznali knjižne oblike. Starejši so mi pa peli, molili in govorili v svojem narečju, ne da bi se tega narečja sramovali. Bila sem ponosna nanje, ker je to bila njihova materinščina. Tako bogato so se izražali, da sem še danes zelo ponosna na nekatere pokojne informatorko.«

• *Vaši stiki s Porabjem se niso izoblikovali le na terenu, temveč tudi preko učiteljev, katerim ste na seminarjih slovenskega jezika predavali.*

»Ko sem l. 1972 prišla na Pedagoško akademijo, so me poslali že prvo leto v Szombathely. Hodili smo profesorji po en teden v mesecu in smo imeli predavanja, seminarje in vaje s študenti na razrednem pouku. Na tak način so imeli oni slovenščino, ko še ni bilo lektorja tukaj. Tako sem spoznavala študente iz leta v leto, ti študenti so potem postajali učitelji na osnovnih šolah. Danes poznam večino učiteljev razrednega pouka in slovenskega jezika na šolah v Porabju. Že l. 1973 sem šla z njimi na seminar, takrat so hodili v Škofjo Loko. Kasneje smo jih povabili v Maribor, kjer smo dobro poznali razmere v Porabju, nekaj profesorjev, Prekmurcev je dobro poznala tudi narečje. Sestavili smo za njih program seminarja. Tako so se v teh letih med nami spletale lepe, prijateljske vezi. Na koncu seminarjev smo šli na kakšne izlete, smo na njih peli, se pogovarjali. Mislim, da ne bom nikoli pozabila nekaterih že pokojnih učiteljev. Bil je učitelj Bela iz Slovenske vasi, ki je silno rad pel, še zlasti eno pesem o pipici... Pesem sem se naučila

tudi jaz.«

• *Vem, da redno berete naš časopis, da ste med prvimi, ki prosite za Slovenski kolektar ali katerokoli drugo knjižno izdajo. Zdi se mi, da ste zelo navezani na Porabje. Zakaj?*

»To je težko razložiti. Kaj je ta čustvena vez med mano in porabskim svetom? Ali je to bližina človeških duš ali podoben način razmišljanja? Ali pa izvor? Jaz sem tudi z dežele doma, sem po očetovi in materini strani res kmečkega rodu. Seveda sem svojo slovenščino začela v narečju. In ker vem, kolikšne težave je meni moje narečje delalo, ko sem prišla v Maribor. Zdelo se mi je, da sem tako zelo drugače govorila, kljub temu da sem si zelo prizadevala ne se ločevati od drugih dijakov, da sem na univerzi začela razmišljati, da je narečje pravzaprav zastopano. Prva leta, ko sem prišla v mesto, ko sem mislila na samem, sem razmišljala v narečju. In ko sem se zalotila, da tudi sanjam v narečju, da sem se z mano in očetom do smrti pogovarjala v narečju, mi je začela rasti vest, kako pomembno je znati en jezik globinsko. In globinsko znam res jezik svoje vasi. Tako pristno kot so ostali pristni govorniki Prekmurci in Porabci, tako v slovenskem prostoru v obrobju govorijo še v Beneški Sloveniji. Ravno ta občutek, da je narečje del moje narodnosti, del moje pripadnosti določeno narodu, me mogoče potem še bolj veže na Porabje, kjer se mi zdi, da so ljudje, ki nikoli niso živeli strnjeno skupaj s Slovenci na oni strani meje, ohranili svoj jezik 1500 let. Kakšno bogastvo mora biti v jeziku in kakšno bogastvo mora biti v slovenskem človeku, da tako dolgo ohrani jezik, ki pravzaprav ni zrasel iz osrednje slovensko-knjižnega, ampak je to prekmurški knjižni jezik.«

Marijana Sukič

Vera pa vorno delo človeka gor držita

Slovenski človek, porabski Slovenci ranč tak, je delaven pa voren. Če bi tau nej tak bilau, te bi mabiti že davnik povrgli tau zemlau, ka nam slabo rodi, te bi nej čuvali svoje božje hiše, lepe cerkve, gde si verni ljudje leko dušo obogatijo. Pa poseba morem omeniti slovenske ženske, stere so vorne pa dobre matere.

Z ednov takšov ženskov sam mejla priliko si malo pripovejati te dni, če rejsan se je bra-

dja, te sam pa sama letejla na njive. Bilau je tak, ka sam sama delala žetvo. Najoprvin sam kosila, te sam prgiške brala, sam vezala. Tau vse sama, tačas je mauž nej prišo na pomauč.

Pa gda smo 1968. leta začnili zidati, na tisto smo se lejta naprej pripravljali. Z možom sva sama z rokav vózožagala lejs, ka je k rama trbelo. Obadva sva vorno ojdlav v službo pa sva si penzijo prislužila. Deco smo tu

tanazaj pelala z biciklinom v Varaš, zatok ka je tam vsakšo nedelo večer v šestoj meša bila. Pa je tau, ka vórdjem v Boga, vsigdar v meni bilau pa je gnes ranč tak. Leko mirno povejm, ka mi je vera dosta na pomauč bila. Moje želje so se mi vse spunile.

Zdaj, ka sam že 16 lejt v penziji, si leko dopuštím, ka za vero vse več napravim. Najbole mi je tau na veselje, ka leko odim po svejti, spoj dostokrat ojdim po prauškaj. Clovek samo tam vidi, kak ljudje vero držijo. Spoj me veseli, ka sam že sedemkrat bila v Medžugorji, bila sam že v Lourdesi, v Fatimi pa eške v dosti dosti takši mestaj, gde so romanje. Po Sloveniji sam tu ojdlav, po Vogroskom v dosti mestaj. Letos se na Polsko pripravlam, depa Medžugorje tu ne njam vó.

Stoj bi leko pito, če mi držina tau ne brani. Nej, mam dobroga moža pa dobro deco, steri so radi tomi, ka si dja najdem dušni mir v veri. Pa oni so tu verni ljudje. Meni, tak čütím, je vera dala nazaj zdravje. Strašno sam betežna bila, de sam pa vórvava, pa nej zaman. Rada sam, ka sam tuj. Rada sam, ka sam lani svetila 50 lejt zakona, ka sam tau leko zadobila. Oblü-bila sam si, tačas ka mo leko po svoji nogaj ojdlav, mo üšla vse na kraja na romanje, na prauške.»

• *Kak predsednici društva porabski upokojencev mi je na veselje, ka si naša članica tu. Ka tebi tau društvo znamenje, rada prideš na naše programe?*

»Moram povedati, ka sam spoj vesela, ka sam članica društva. Vsigdar rada dem na te programe, zatok ka čütím, ka nas starejše nakak tu poštuje, nas gor primlejo. Te srečanja pa teji programi so za tau tu dobri, ka človek se ma priliko srečati s spoznancami, s prejšnjimi sodelavci pa eške z rodbinov tu s cejloga Porabja. Ovak bi buma tak mogli s toga svejta oditi, ka bi tau priliko nej mogli vóponücati. Zame je tau trno dobro, če srečam spoznanca, zatok ka si leko malo zgučavam, se potaužimo, se vidimo, se spominjamo. Dja spoj rada mam ljudi, spoj rada srečam ljudi zatok, ka je po mojom vsakši potreben lübezni pa gnaki. Mam pa različne veselje, probleme, betege pa če se leko vküper veselimo, če se leko eden drugomu potaužimo, je že ležejše pa bola človeško.«

I. Barber

Pismo iz Sobote

Noure krave

Se ške spoumnite nouri krav? Se ške spoumnite, kak je cejla Evropa trepetala pred tem betegom? Kelko lejt je od toga, eno ali dve? Mogouče tri lejta?

Tou vas spitavlem zavolo toga, ka sam več ne vem, gda se je tou godilo. Samo toga se spoumnim, ka so pred cajtom bile noure krave. Dobro, bile so, zdaj pa toga betega več nega. Tak bar gučijo vsi tisti, ka se razmejo na kravdji beteg. Dapa ge vseeno pitam, če rejsan nega več nouri krav?

- *Pa ka te zdaj mantrajo te krave? Bole si spi ške eden špricer in enjaj že gnouk s tejmi kravami!* - me je več nej biu pripravljati poslušati pajdaš Peter.

Zato sam o kravaj pito krčmarico Lili, ka nama je glij prinesla dva friškiva špricara.

- *Name od toga nika ne spitavli, ge se v krave nika ne razmejm. Ne razmejm se nej v noure pa nej v čedne krave,* - je nej škela čista nika čüti za moje pitanje.

Pomalek sam žmiko tisti svoj peti špricer in si brodo, koga naj spoj pitam. Pa bole sam brodo, menje sam si zbrodo. Zato sam nama s Petrom naroučo dva nouviva špricera. Gda sam ga do kraja spiu, sam vedo, kama moram nesti tou svoje pitanje. V mesnici je bilou puno lidi. Lepou sam čako v redej in za pou vóre prišo na red.

- *Ka prosite?* - me je tak prav lepou pito debeli mesar.

- *Nika ne prosim. Na, škem prajti, prosim vas, ka mi povejte, če rejsan več nega nouri krav?* - sam ga pito preveč na glas tak, ka so se obrnoui ta prouti meni.

- *Gvišno ka ji nega!!!* - se je zdrou, ka mi je vse scinkalo v vüjaj. *Nouri si leko samo ti, ka takšo spitavleš na tistom mesti, gde se mesou odavle!*

Nej trbej dvakrat povedati, ka sam se tak nanaglomla odneso vó iz mesnice. Po tistom sam odo gor pa doj po Soboti in si tadale brodo od nouri krav. Na svejti sam nej emo človeka, ka bi ga kaj o tom pito in nej človeka, ka bi mi od toga kaj vóovado. Takši cejli nevolasti sam stoupo v krčmou na konci varaša. Bila je vcejlak prazna. Samo kölnar Djouži je tam za starim šankom gledlo nut v nekše novine z nagimi ženskami.

- *Na, tebe pa neka trno mantra. Tak vóvidiš, kak če bi nin glavou zgübo,* - me je samo tak naraji gledlo spod njegovoga visikoga čela.

- *Gvišno ka je tak,* - sam se spravo za šank. *Če pa mi niške nešče povedati, če so ške noure krave ali ji pa nega.*

- *Tou pa je dun nej žmetno gori priti. Noure krave so bile in noure krave do ostanole, dokejš mo lidge po svejti ojdlil!* - je vdaro po šanki.

- *Rejsan?* - sam ga čüдно pogledno.

- *Ka bi pa nej. Vej pa malo poslušaj, ka se godi kouli tebe. Si ške nigdar nej čüo, kak se korijo možje pa žene, steri so že bole dugo oženjeni? Una njemi pravi: ti stari nouri bik, un pa njoj, krava noure. Tak vidiš, de vsigdar ostanolo na tom svejti puno noure govodine.*

- *Kak pa ti praviš svojji ženi?* - me je migalo.

- *Ge nikak. Samo una mi bar inouk na teden pravi: Stari, tiuma boj ali pa te vdarim med tej tvoje bikovske rogle,* - je tou povedo tak naraji, ka sam si že brodo, ka de se začo djoukati.

MIKI

nila pa je tak povedla, ka ona nika posebnoga od sebe ne zna povedati. *Elza Šerfec-Čuk* iz Sakalovec je ta ženska.

• *Elza, rada bi bila, če bi mi malo gučala od toga, ka misliš od človeškoga dela. Tak sam čüla, ka ti vsakšo fele delo znaš v roke vzeti, delala si možko delo tak kak žensko. Pa tau vse za svojo držino. Kak je tau bilau?*

»Istino maš, bilau je. Na gnes že ne morem telko delati kak gnauksvejta. Kak največ lüstva v tej vasnacij, dja sam se tu v srmaštvij gorraniila. Zatok smo že deca rano spoznali delo pa smo vedli, ka brez dela ne moreš živeti. Takše stariše smo meli, steri so vorno delali pa nas so tu tak včüli. Pa nej smo samo doma delali. Gda sam že malo zrasla, sam ojdlav po napsama (dnina), zazrankoma od šeste večer do šeste, na den za petdvajsti forintov. Spoj mlada sam doma tu vse prijela. Če je trbelo okapati ali očaji kositi pomagati, tau sam vse delala. Pa sam te 57. leta v službo išla, zatok ka je pejneže to trbelo, meli smo mlajše, zidati smo steli. Pa kak je bilau v službi? Tam sam obredla osem vór, hajde, spvorga eške z biciklinom, domau pa smo tadala na zemlej delali. Zatok ka smo gazdijo tu pelali. Sledkar mi je mauž tu v službo išo pa je on eške kesneje prišo domau kak

na delo včüli. Štiri mlajše mava. Gda so podje z doma odišli, te smo gazdijo tu na menške vzeli, maro smo zodal, zatok ka smo več nej ladali telko delati. Gda smo zidali, sam tu nigdar nej gledala tau, ka je žensko pa ka je možko delo. Ka je potrejbno bilau, sam delala, eške takšo tu, ka bi majstri mogli delati. Tak ka od dela dja tau držim, ka je delati potrejbno, brez dela nika ne smejš čakati.»

• *Tau ti vejm od tebe, ka si ti bogaboječa ženska, vera tebe goradrži. Ka misliš, potrejbno je vórvati, človek od vere kaj dobi, kaj „profitera“?*

»Človek brez vere ranč tak kak brez dela. Edno je odvisno od drugoga. Meni vera da mauč pa vüpanje do poštenoga dela, name vera rejsan oživlja. Tau sam pa tu od svoji starišov erbala. Spominjam se na tista lejta, gda sam eške mala bila. Oča so nam nared vóspucali, vózbiksali črejve pa so je nared postavili v nedelo. Pa te od rama je vsakšo nedelo vsakši mogo k meši titi. Od Sakalavec do Dolenjoga Senika, ka tistoga ipa smo na Dolenji Senik ojdlil k meši. Prejk po gaušči, po brejgi pa smo nej smeli vónjati edno nedelo nej. Sledkar pa, gda sam že v službi bila, sam po nedelaj tu delala. Te sam tak naprajla, ka sam iz službe prišla domau, svojo delo sam obredla pa večer sam se

Do tejša mau smo srečo meli

Stoj bi leko zdaj pito, kakšo srečo smo pa te meli. No, če ste toga reda novine šteli pa televizijo gledali, ste večkrat zvedli, ka po cejlom svejti, ranč tak v našom rosgai tū, so bili velki ognji. Gorele so gaušče ali kakše trstičje (nādas), grmauvje ali sūja trava. Vsakši zna tau tū, ka zdaj v sprtoletji je velka sūča. Ge se samo tomi vūpam, ka gda te tē članek šteli, da že dež polejvo našo zemlau, naše njive pa pavv. No, naš pavv. Rač je od toga guč. Tūj pa tam je kaj posejano. Če človek de po glavnoj pauti od Varaša do Gorenjoga Senika ali od Varaša do Verice, drugo ne vidi, sūjo travo. Samo tūj pa tam zeleni kakšno sejanje, tūj pa tam je gor zorano, posejano. Pa je tau eške nika nej. Vanej na mezevaj je trava pa grmauvje, depa med hišami, žau, tū. Pa tau tak pokvari našo lejpo pokrajino, ka tihinec – sploj pa če stoj iz sausadne Slovenije pride – tak pravi, ka se je pa tūj zgodilo?

Tau sūjo travo, tau grmauvje, tau zapuščeno zemlau leko zaodi velka nesreča. Samo edno spico naj stoj v lagvoj mesti taliči pa smo kređa. Nega gasilca, steri tau sūjo travo, tau grmauvje pogasi, sploj pa te nej, če vōter malo tū pomaga ognji. Pa te med hišami ta sūja trava, kak je nevarna! Leko ena ves ali del vesi naleki doj zgori tak šec pec.

Dostakrat, gda sam vidla velki dim, ka so sūjo travo, kakšo grmauvje ali vkup zlučano smetje, drauvne vejke žgali, so mi vlastje gor stanili. Samo je božja sreča nas obranila, zatok ka včasín so si nistarni nej samo tau dopistili, ka so pauleg ramov kaj vužigali, liki tau tū, ka so tau v vōtri delali. Če je gnauk tak, ka smo etak doj zavertivali – pa so tomi nej samo naši lūdje krivi –

ka že nasrejdi nut v vasicaj je puno zapuščeni parcel, te se moremo malo bole skrb meti. Po mojem smo do tejša mau rejsan velko srečo meli, nej so bili ne vejm kakši velki ognji, steri bi velki kvar, zgūbo pa pogūblenost prinesli. Dobro vejte, kakši je ogenj. Moremo se ga abati pa čedno si djati z njim. Človek pri tauj deli ja more naprej misliti pa malo kaulagvat pogledniti, ka se vse leko zgodi. Gda je že nevolja tūj, te si že pomagati ne moremo. Nikomi ne fali tau, ka

bi ma hiša zgorejla, ka si go je tak žmetno gor zozido. Etak pa samo leko prosim vsakšoga, sploj skrb mejte, če kaj kūríte. Vejim, ka tau grdo grmauvje, tau sūjo travo je najbaukše vužigati pa je te eden cajt pa mir pa pokrajina tū lepše vōvidi. Samo ka tau sploj pazlivo moremo delati. Najlepša bi buma tau bilau, če bi namesto grmov pa sūje trave njive zelenile, sonžeti se prebūdjavalí, sledkar pa na njij se krave pasle.

I. B.

Velikonočni koncert pri Svetom Juriji na Goričkem

7. apríliša so gorenjesenički Mešani pevski zbor Avgust Pavel pozvali na vūzemski koncert k Svetomi Juriji na Goričkem.

Krščanski verniki pravimo, ka je tau bejla nedela. Tisti, ki so se na vūzemskem goristanenju dali okrstiti, so osem dni bejlo obleko, bejli gvant nosili. S tem so pokazali, ka so se očistili od grejov.

Pri nas so ravno te den bile volitve, mi smo tau dužnost tō včinili, potem smo se v dvanajstoj vōri podali prejk meje na Goričko. Eti tau Goričkoga smo eške vsi nej vidli, pokrajina je lejpa, pa kakoli smo nej daleč vkraj, se je tak vidlo, ka tam že vse bole cvete kak pri nas. Župnijska cerkev sv. Jurija je srejdi vesi, je s konca 14. soletja, zozidana v gotskem stilu. Prezidali si go 1925.-26. leta.

Koncert se je začno v 14. vōri. Organizatori in domanji župnik gospaud dekan Vōrös so pozdravili vse zборе. Bilau je enajst pevski zborov, med njimi mlaščeti, mladinski pa cerkveni zbori tō. Dosti lejpi pesmi smo čuli, stere smo sploj nej poznali. Ejkstra moramo pohvaliti deco pa mladino, ka tō radi spejavajo lejpe cerkvene pesmi.

Lepau se zahvalimo, ka smo leko na tom lejpom koncerti mi tō gorstaupili. Baug plati za prijazne besede gospoda dekana, steri nas je že na drugo leto tō pozvau, obečamo, če mo mogauči, pridemo. Hvala lejpa našomi organisti Cirili Kozari iz Martinja pa Slovenski zvezi, ka nam je plačala potne stroške.

Vera Gašpar

BERITE PORABJE, naš in vaš časopis.

Zasedanje Javnega sklada za narodne in etnične manjšine

Na koncu marca je zasedal kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine ter odločal o natečajih ozirom denarni podpori.

Slovenske institucije, organizacije in društva so dobile naslednje vsote za svoje dejavnosti:

Društvo za lepšo vas Števanovci za srečanje z odseljenimi Števanovčani 140 tisoč; **Šola in vrtec v Števanovcih** za spoznavanje matične domovine 100 tisoč; za srečanje prijateljskih šol 100 tisoč; za jubilejno srečanje šol 120 tisoč; **Slovenska manjšinska samouprava Dolnji Senik** za slovenski kulturni in športni dan 120 tisoč forintov; **Slovenska manjšinska samouprava Mosonmagyaróvár** za slovenski dan 150 tisoč; **Slovenska manjšinska samouprava Števanovci** za narodnostni dan 150 tisoč; **Osnovna šola in vrtec Jožef Košič Gornji Senik** za srečanje vrtecev 70 tisoč; za srečanje porabskih narodnostnih šol 150 tisoč; **Slovensko kulturno društvo Agust Pavel v Szombathelyt** za nastop ljubljanskih madrigalistov 120 tisoč, za obisk porabskih vasi 100 tisoč; **Slovenska manjšinska samouprava Gornji Senik** za vaški dan 150 tisoč; **Zveza Slovencev na Madžarskem** za program Sloveščina med Muro in Rabo 100 tisoč, za program »Pesem ne pozna meja« 100 tisoč, za Porabski dan v Ljubljani 150 tisoč, za Porabske dneve 250 tisoč, za Srečanje pevskih zborov v Šentvidu 120 tisoč; **Slovensko društvo Budimpešti** za nastop gledalištnikov 78 tisoč; **Državna slovenska samouprava** za ohranjanje velikonočnih običajev 150 tisoč.

Kuratorij je odločil tudi o štipendijah za raziskovalce in ustvarjalce, med temi sta tudi Marija Kozar, ki pripravlja knjigo o zgodovini porabskih Slovencev in Francek Mukič, ki pripravlja slovar porabskega narečja. Kuratorij je obema podelil 100 tisoč forintov štipendije.

Kuratorij je odločal tudi o podpori manjšinskim časopisom. Časopis Porabje, ki je dobil lani od sklada 9.376.916 forintov, je dobil letos (zahvaljujoč se posebnim naporom uredništva in Državne slovenske samouprave ter posredovanju veleposlanice Ide Močivnik) 14.770.484 forintov.

Ferenc Kranjec
član kuratorija

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 MHz

Od ponedeljka do sobote

od 16. do 17. vōre,

v nedelo od 12. do 14. vōre.

FM
88 92 96 100 104 ↓ 108

RADIO MONOŠTER → 106,6 MHz

Pripovejsti iz Črnoga lauga

Čalejski kralj pa kraljica sta se vrnila nazaj v vcejak prazen Črni laug. Stari Črni pen srejni njega se je zavolo nevole zadnji tednov potegno nut v sebe.

- Zadosta je bilou manjati! Trbej začati delati, kak smo šegou meli. Zadosta je bilou langanja po svejti! - sta se že sedmo pout zglasila kralj Vodislav in kraljica Zarivana, vöter pa je tou odneso na vse kraje toga sveta.

Té vöter, šteroga je genola čalejska rejč, se je pomalek genoz mesta. Rejsan, naprelej tak čistak pomalek, kak če bi pužak vö iz svoje iže pogledno. Že malo po tistom pa je grato že bole debeli vöter. Gda se je že trno nafudno, se je začo čidale bole brž zaganjati es pa ta. Nad Črnim laugom se je naredo vijer, kakšoga ške niš-

ke nej vido, kakšoga so nej pomnili najstarejši starci. Zdigno se je ta gor, ta gor najviše kak se je mogo. Oblaki so se sukali, kak če bi vrelo v piskri. Po tistom se je vöter spüsto čista do zemle in se potegno na vse kraje po tom svejti. Zdjaj je tou več nej biu pužak, liki je grato takši vöter, šteroga ne more zgrabiti najbouški fligar.

Prvi vöter je fudno vse ta dojd do Avstralije. Tam se je nut v maurdji namakalo šest čaralic in čalejrov. Té silen vöter jij je tak nagnouk zdignovo vö iz vode in je že neso nazaj domou v Črni laug. Ranč jij je neso prejk velkoga maurdja, gda je eden drugi vöter delo neka čista drugoga. V Rusoškom rosagi je vö iz strüge spijo velki, šurki potok, v sterom sta dve čaralici in dva čalejra ribe lovila. Tak nagnouk je svalilo vode in ribe so se začale me-

tati po süjom. Tou je zaznamüvalo samo tou, ka trbej brž domou titi. In tak je bilou. Čalejska rejč jij je brž pelala domou. Na tretjom tali sveta so se čaralice in čalejre iz Črnoga lauga sprobavali, steri vüple skočiti nut v vreli vulkan. Že so bili na tom, ka nut skaučijo, dapa vöter njim je toga nej dopustijo. Kak najbolje léke pere jij je fudno ta prouti domi, prouti Črnomi laugi.

Gda so vsi čalejre pa vse čaralice letele domou, se je v vötri leko čülo.

- Zadosta vole je bilou manjati! Vse se gnouk skonča pa tak se mora skončati tou vaše langanje tö. Lepou je, ka ste se zoženili med seuw, dapa medeni tedni so gratali medeni mejseci in ške malo pa bi vse vküper gratalo cejlo medeno leto! Zato trbej začati delati, kak smo šegou meli!

Vöter je prišo nazaj nad Črni laug. Ške gnouk se je zdigno tagor, grato pa takši trno debeli pa žmeten vöter in se kak kakši pužak spüsto med drejve. In tak pomalek so se spistili v domanji laug čalejre pa čaralice tö. Stari črni pen si je zdeno, kak če bi njemi znouva pognalo korenje. Rejsan, zdaj de njemi dosta bole ležej. Kralj Vodislav si je nej zdeno. Kraljica Zarivana si je tö nej zdenula. Oba nagnouk sta si vzela pu-na plüča lufta.

- Mejte se radi tadale, dapa... - njoj je sfalilo lufta.

- Dapa mi, čalejre pa čaralice smo na tom svejti zavolo čalarije, nej pa zavolo... - je zdaj sfalilo lufta kralji Vodislavi in je nej mogo dokončati tistoga, ka je škeu prajti.

- Nej pa zavolo, zavolo, zavolo... Ka pa ge vejim, zavolo koga! Vejim samo tou, ka

je čalarija tista, ka nas gori drži. Zato, zato... - je že palik ostanila brezi lufta čalejska kraljica.

Z luftom ali brezi njega, vsi zoženjeni čalejre pa čaralice so zdaj gvüšno vedle, ka je rejsan prišo tisti cajt za novo delo, na šteroga so ništerni že vcejak tapozabili.

- Eske malo si spočinemo od té duge poti pa po tistom začnemo, - se je zglaslo čalejre Koulivrat in se potegno pod malo menje stari pen.

- Leko, leko, - je pokumo kralj Vodislav. *Zdjaj je najbolje naprej valaun tou, ka ste nazaj domou prišli, -* in prejk svekloga neba potegno kmico, na šteroj je svejtilo telko zvezd, ka jij ške niške do toga mau nej vido.

Milivoj Roš

Velikonočne počitnice

Letošnje velikonočne počitnice so trajale od 27. marca do 2. aprila. Minile so hitro, toda zelo prijetno.

Prvi dan sem bila v gledališču v Zalaegerszegu. Ogledali smo si Molierovo komedijo Skopuh. Zelo mi je bila všeč ta veseloigra. Meni je bil najbolj všeč Cleante, Harpagonov sin. Njega je igral Balázs Kató. En večer me je moj bratranec peljal na večerjo. Jedla sam piko in mnogo sva se pogovarjala. Tudi doma sem pomagala mami. Pospravljala sem in sva se pripravljali na veliko noč. Z očetom sva po-barvala pirhe. To je zelo lepo delo. Zbirali smo jajca in smo kupili barvo za jajca. Jajca so morala biti lepe oblike. Nekaj jajc sem skuhal, nekaj pa sem jih izpihal.

Najprej je oče pripravil pet sodic. V njih je skuhal

barvo. Z barvo je polival jajca. Pisana jajca sem potem še okrasila z nalepkami, namazala sem jih z mastjo, da so se lepo svetile. Pisane pirhe sem obesila na mačice, polno košarico sem pa postavila poleg vaze.

V soboto je mamica spakirala velikonočne jedi v košaro, odnesli sva jih v cerkev in tam jih je duhovnik blagoslovil. Tudi pogovarjali smo se o veliki noči. To je največji krščanski praznik. Velikonočni čas se začne z veliko nočjo, traja petdeset dni in ima sedem velikonočnih nedelj. Tedaj praznujemo, da je Jezus vstal od mrtvih. Znamenje tega veselja je tudi bela barva bogoslužnih oblačil. Štirideset dni po veliki noči je praznik Gospodovega vnebohoda. Deset dni kasneje je binokšni praznik, prihod Sve-tega Duha.

Na veliko soboto po procesiji kurijo kresove. Bila sem tudi pri takšnem kresu na Gor-

njem Seniku. Bilo je zelo lepo in zanimivo. Zdjaj sem bila prvič. Bil je tudi lep ognjemet. Na velikonočno nedeljo pa sem imela nastop z mažoretkami na plesu v Monoštru. Po nastopu smo prosili za en ples nekoga od gostov. Jaz sem prosila generalnega konzula, Zlatka Muršca in sva plesala valček. Čeprav nisem govorila veliko z njim, je bil zelo prijazen in je zelo dobro plesal. Dobro sem se počutila. Gost na plesu je bil ansambel Irigy Hónalmirigy. Mnogo smo se smejali, plesali in tudi peli.

Na velikonočni ponedeljek pa so prišli fantje s kolonjsko vodo. Tudi z mineralno vodo so me poškopili, da bi bila lepa in sveža. Povabila sem jih na pijačo.

Na žalost, počitnice so minile zelo hitro in smo že spet v šoli.

Lilla Fasching
Gimnazija Monošter

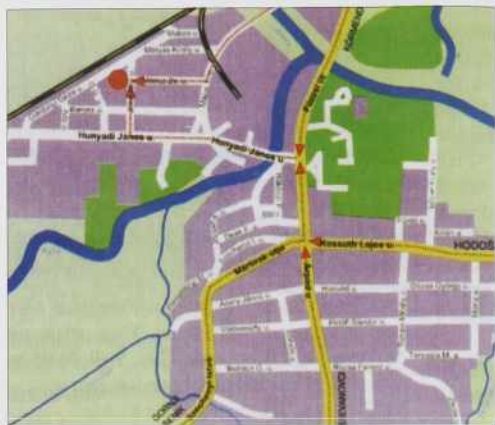
Pedagoški inštitut iz Szombathelya je - z denarno pomočjo Ministrstva za šolstvo v Budimpešti - meseca marca organiziral 30-urni tečaj za poučevanje najnovejšega predmeta na osnovnih šolah, *Spoznavanje slovenstva*. Tečaja se je udeležilo pet porabskih učiteljev s treh osnovnih šol. Poleg poslušanja predavanj so morali napisati referat o rojstnih in pogrebnih ter velikonočnih šegah, o sezonstvu in o zgodovini sakalovske šole. Spoznavali so se tudi z zbiranjem podatkov v Arhivu županije Vas in Škofijskem arhivu v Szombathelyu.

Posnetek in besedilo:

M. Kozar

HOTEL Lipa

Szentgotthárd (Monošter), Gárdonyi u. 1.
Tel./Fax: +36/94/383-060, 383-061

Hotel Lipa, novi hotel v Monoštru (v Szentgotthárdu), Vas vljudno vabi s svojimi storitvami. S svojimi dvaindvajsetimi - okusno opremljenimi - sobami in dvema apartmajema nudi 50 gostom istočasno odlične možnosti za oddih. V prijetni restavraciji za 150 oseb Vas pričakujemo z okusnimi jedmi in kakovostnimi storitvami. Konferenčna dvorana z 200 sedeži je primerna za organiziranje znanstvenih konferenc in različnih sestankov.

* * *

Szentgotthárd új szállodája, a Hotel Lipa, tisztelettel várja Önt szolgáltatásaival. Huszonkét - a kor igényeinek megfelelően berendezett - kétágyas szobájában és két apartmanjában 50 fő pihenhet egyidőben. 150 főt befogadó hangulatos éttermében izletes ételek és színvonalas kiszolgálás várja Önt. A 200 fős konferenciaterem tudományos konferenciák és tanácskozások megtartására alkalmas.

Lasnik tega bóna dobi v restavraciji Lipa v Monoštru do 31. maja 2002 10% popusta.

Ezen szelvény tulajdonosa 2002. május 31-ig 10%-os kedvezményt kap a szentgotthárdi Lipa Étteremben.

Restavracija Lipa
10%
Étterem

NIKA ZA SMEJ...

Že je pa pijan

Francek se je v nedelo samo zazrunkoma domau pritepo. Njegva žena Elza je ranč nej vpamet vzela, ka je že doma, samo njini mali pojbič, Gustek je vido, ka oča v kopalnico de pa od tistec dugo vò ne pride. Najgeri je, ka oča v kopalnici tak dugo dela pa nut pogledne. Te pa vidi, ka oča britvo ma v rokej pa v gledalo gleda. Brž nut skauči k materi pa ji etak pravi: »Mama, naš atij je gvüšno že pa pijan.«
Mati pa: »Pa zakoj ti tau misliš?«
Gustek pa: »Vej pa gledalo brije.«

Voda

Mali Štefan je velki huncut. Etognauk so njegvi dejdi sploj na žmana pili eden krigli pir, pa gda so malo vkraj poglednili, njim je v krigli oblisno dva deci vode. Gda dejdi pa na lampo dejajo krigli pa pijejo, včasín vpamet vzemejo, ka je nakak v pir vodau vlejo. Včasín naprej vzemajo maloga Stefana. Stefan pa etak pravi: »Dejdi, tau ne more istina biti, ka sta tau vi vpamet vzeli, ka sam vam vodau vlejo v pir. Vej sam se pa v šauli tak včijo, ka prej voda nejma nikšoga žmaja pa sage tü nej.«

Plača

Mladi Kalman pri ednom majstri dela pa so ma že dugo nej

zdignili plačo. Nej daleč pa Kalman se ženiti ške, zatok eden den etak pravi svojmi meštri: »Gospaud, sploj vas lepau prosim, zdignite mi plačo, zatok ka se na fašenek ženiti škem pa iz te plače se nede dalo živeti.«
Mešter pa zdaj etak: »Eden mili filer ne dobiš, sploj pa zatok nej, ka se ženiti škeš. Vejš' ti vido gnauk, kak dobro sam ti napravo.«

Krumpičina župa

Etognauk se Šanji sreča s svojim vücom pa si malo pripovedjata. Vüc etak pita maloga: »Šanji, stera je tista (h)rana, stero ti najbole rad dejš?«
Mali Šanji pa zdaj etak pravi: »Vejte, vüc, ge najbole rad gejm krumpičino župo.«
Vüc pa: »Vej pa dun ne guči! Vej je pa tau najslabejša (h)rana. Pa zakoj tak rad maš tau župo?«
Šanji pa: »Zatok, ka sam od te župe napona tak betežen, ka mi na drugi den nej trbej v šaulo titi.«

Batrivan jager

Gabor je jager. Etognauk si s svojim padašom pripovedjata: »Ti, eden den sam najšo medvedove stopnje,« pravi Gabor. Padaš pa etak: »Pa ka si te delo?«
Gabor pa: »Ka sam delo, ka sam delo? Vzeo sam si puško pa sam ušo za tejni stopnjami.«
»Pa te?« pita padaš.
»Potejm sam se nazaj obrno, zatok ka so stopnje preveč friške bile.«

Univerza v Mariboru in Ustanova dr. Siftarjeva fundacija sta 4. aprila 2002 v Mariboru organizirali znanstveni simpozij **Dr. Avgust Pavel (1886-1946)**. Simpozij se je začel s pozdravi in odkritjem doprsnega kipu dr. Avgusta Pavla. Referati simpozija so predstavili življenje in (muzeološko, jezikoslovno, prevajalsko, pesniško, predavateljsko) delo „zvestega sina dveh narodov“. Hči Judita Pavel je obujala spomine na očeta, vnukinja Veronika Simon pa je predstavila madžarske pesmi Avgusta Pavla. Susanne Weitlaner iz Gradca je prikazala zgodovino nastanka „Pavlove hiše“ v Potrni v Avstriji.

Na biroviiji

Rudi je na biroviijo prišo. Birauv ga pita: »Gospaud, zakoj ste pa vi ovak gučali policajji tau, ka se je zgodilo? Zakoj ste nej svojo pravo ime tü nej not prajli?«

Rudi pa: »Jaj, gospaud birauv. Vejte, tau je tak bilau, ka sam tak vküp zmešeni bio, ka sam ranč nej vedo, ka gučim! V tauj velkoj nevaui sam ešče sam sebe nej spozno.«

I.B.

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtke

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.